

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)

Štev. (No.) 46

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

14. novembra 1985

Predno bo prepozno

Ni prvič, da se sprašujemo istočasno o bodočnosti gospodarstva v Argentini in v ZDA, kar pomeni prav toliko kakor gledati zaskrbljeno na gospodarsko politični položaj vsega sveta.

Jasneje kot marsikateri gospodarski teoretik potrjuje isto zaskrbljenost znani ameriški podjetnik in predsednik Crysler Corp., Lee S. Iacocca v „Los Angeles Times“. Povzemamo nekaj značilni misli, ki so pisane sicer za ZDA, a drže tudi drugje po svetu.

„Nihče noče priznati, kaj se godi. Američani živimo razsipno. Nihče ne misli, da bo treba plačati račun, in vsi bi radi živeli zastonj. Hočemo vse in takoj!“

„Proračunski primanjkljaj pred petimi leti je bil (v ZDA) 74.000 milijonov dolarjev... danes 222.000. Trikrat več.“

„Leta 1980 je bil dolg ZDA 1 bilijon (1.000.000.000.000) dolarjev. Potrebno je bilo 205 let, da smo si ga nabrali. Pet let kasneje smo ga podvojili...“

„V začetku desetletja je bil trgovski primanjkljaj 24.000 milijonov. Danes je dosegel 150.000 milijonov in še raste...“

„Če hočemo biti popolnoma odkriti, priznajmo, da gremo v gospodarski zlom. In hitro...“ „Bodoče generacije Američanov bodo morale trdo garati, da bodo zlezle iz jame, ki jim jo bomo zapustili.“

„Potrebujemo več davčnih dohodkov in manj državnih stroškov — civilnih in vojaških — in sicer brez vsakega izgovora.“

„ZDA potrebujejo krepke industrijske politike... Izgubljam na vsej črti razvito in temeljno industrijo, poljedelstvo, vse! Edino, kar raste v državi, so podjetja na področju uslug, ki pa pomagajo zapravljati več kot to, kar zaslužimo.“

„Ne vem, kaj bomo storili iz dežele, a kar vem, je, da moramo priti hitro do dogovora in najti (med različnimi mnenji) srednjo pot. Tako smo preživeli do zdaj vedno: v dogovoru, z združenimi močmi, z napori v isti smeri...“

Vse, kar pravi Iacocca, je mogoče obrniti tako na argentinsko kakor na jugoslovansko gospodarstvo. Le številke bi bilo treba zamenjati. Vendar osnovna problematika je zelo podobna. Pa tudi izhodiščna točka za morebitno rešitev. Dogovor med državljani je namreč politična odločitev, ki omogoča gospodarske rešitve. Dogovor pa je mogoč med svobodnimi ljudmi v okviru sistema, ki dovoljuje razvoj oseb in idej za skupno blaginjo. V tem oziru je Jugoslavija, prav kakor vse totalitarne države, daleč za ostalimi deželami, ki razpravljajo o svoji gospodarski preureditvi.

Sliko dopolnjuje članek, ki ga je napisal R. Dornbusch, severnoameriški ekonomist, profesor na MIT, za milanski tednik „Il sole — 24 ore“ (23/10) o argentinskem gospodarskem položaju. Med drugim pravi:

„Treba je odpraviti (v Argentini) velik del izrednih davkov, predvsem tistih, ki obremenjujejo izvoz... in škodujejo produktivnosti, rasti in dotoku tujih valut.“ „Obrestne mere so astronomske... Cena denarja je višja od rentabilnosti investicij, kar ustvarja neplačljive dolgove, škodi finančni stabilnosti ter zmanjšuje produktivnost.“

„Če bodo obrestne mere ostale take kot so, jih bo treba neizbežno uničiti z inflacijo, kakor leta 1982 ali pa preprosto dolgove izbrisati.“ „... težko bo zapustiti kontrolo cen in plač, ne da bi ponovno padli v inflacijo. ... Te kontrole je treba odpraviti prej predno pomanjkanje blaga na trgu postane politični problem...“

Končno avtor svetuje, naj vlada poskrbi za vsaj eno dobro novico mesečno, da ohrani zaupanje, medtem ko naj porabi čas za „osvoboditev gospodarstva (državnih kontrol), zmanjšanje neuspešnega državnega sektorja in upostavitve uspešnega

davčnega sistema, ki naj sloni na široki davčni osnovi.“

Vse to pa naj bi se zgodilo hitro, kajti časa ne preostaja. Treba je temeljitih in hitrih odločitev. Tega se zavedajo tako v ZDA kakor v Argentini in Jugoslaviji, vendar od spoznanja do dejanj vodi naporna pot, katero demokratični sistem lajša, totalitarni pa otežkoča, če ne celo onemogoča.

V demokratičnem družbenem okviru se vlade lahko motijo, a volivci, ki sodijo vlado po „sodovih“, sčasoma morejo popraviti napake ali vsaj preusmeriti gospodarsko politični razvoj. Kdo naj stori to, na primer, v Jugoslaviji, kjer je totalitarna stranka edini sodnik svojih lastnih dejanj?

Velika prednost demokracij pred totalitarizmom se pokaže predvsem v trenutkih, ki zahtevajo svobodne iznajdljivosti in resnične solidarnosti. Prav zato nalaga življenje v demokraciji posameznikom veliko odgovornost, ki si je marsikdo ne želi, če se je celo ne boji.

Strah pred svobodo pogosto preslepi ljudi, da se skrivajo pod trilo streho razpadajočih socializmov. Pri tem pozablja, da se človek pod svobodnim nebom lahko prepoti od dela in vročine ali zmoči do dežja, a ni v nevarnosti, da ga pokopljejo razvaline njegove lastne zgradbe.

—žar.

Nora Beloff

Titova pokvarjena dediščina

TITO'S FLAWED LEGACY

O tej knjigi smo že poročali. Sedaj pa smo dobili podroben povzetek, ki je zelo zanimiv, saj prikazuje pisateljičine resnične trditve o Titu in njegovi revoluciji, ki bodo — upajmo — odprle oči Angležem in drugim na Zahodu.

V predgovoru se pisateljica še posebej zahvaljuje dvema emigrantoma za njihovo pomoč. Eden od teh je Slovenec dr. Ljubo Sirc.

V uvodu pod naslovom Tito in sedem pravljič pravi pisateljica, da je sedaj končno prišel čas, da se v zavedi druge Jugoslavije izvlečemo iz področja mitologije, polresnic ali celo prevare. Jugoslavija gre danes skozi fazo, preklestvo Marxa, ki je napovedal zadnjo fazo kapitalizma, ko bodo bogati postajali bogatejši, in revni, ki jih je neprimerno več, pa revnejši. (str. 17)

Zapadni politični svet v današnji Jugoslaviji vidi samo dve alternativni in sicer v prevladi posebne vrste jugoslovanskega komunizma ali pa v prevladi Sovjetov. (str. 22) Jugoslovanski režim pa nasprotno vidi alternativo med njihovo partijo in opozicijo, ki zahteva postopni razvoj k političnemu pluralizmu. V tej zvezi smatra jugoslovanski režim za največjo nevarnost nekaj sporazum med srbskim in hrvaškim narodom. (str. 22) Režim se drži oblasti in si lasti to pravico ne na podlagi volje naroda ali svobodnih volitev, ampak zato, ker so zmagali v revoluciji.

TITO, ZAKASNELI PATRIOT: Partija predstavlja Tita kot velikega narodnjaka in Jugoslavana. Njegova biografija pa pokaže, da se vse do njegovega 43. leta ni nikoli identificiral z Jugoslavijo. Bil je pristojevoljec v avstrijski vojski, kasneje plačan agent Kominterne, ki je v neki fazi celo zagovarjala razkosanje Jugoslavije. Tito je insistiral na tem, da ni njegovega podpisa bilo na nobenem dokumentu smrtnih obsodb in še manj pokolov. Tu je možno, da ni bil povsem prepričan o zmagi revolucije ali pa je hotel ustvariti vtis humanitarnega voditelja. Med Slovenci je iste poteze imel Kardelj in do neke mere Kocbek, ki se je v Tovarišiji povsem odkril kot zagovornik najostrejših kazni proti nasprotnikom revolucije, vključno duhovnikom, in ki je povsem javno zagovarjal smrt tudi samo ideološkega nasprotnika, če to doprinese k zmagi revolucije. Tako Tito kot tudi njegovi slovenski posnemalci pa niso pokazali nobenega pomisleka proti masakrom; vse mora biti podvrženo zmagi revolucije; tudi vsaka etika in morala. Ambicija je bila glavna gonilna sila vseh Titovih dejanj.

LEGENDA PARTIZANSKE VOJAŠKE VELJAVE: Povsem napačno je mnenje, da so jugoslovanski partizani odločilno doprinesli k osvoboditvi druge Jugoslavije. Predvsem velja poudariti, da so Nemci v Jugoslaviji bili vojaško skozi celo dobo številčno dokaj slabo pristojni. V primerjavi z Dansko, kjer ni bilo gverile in so skozi celo vojno imeli na glavi 8 nemških divizij, v Jugoslaviji Nemci nikdar niso imeli več kot sedem divizij. Partizansko bojevanje z Nemci je bilo samo občasno in obrobno. Poročanje partizanov o njihovih zmagah proti okupatorjem že meji na smešno. Stalin je sam povedal, da so bili partizani samo dobri za borbo proti domačim nasprotnikom in prav verjetno ni bil daleč od resnice. Ko so se Nemci povsem iz tehničnega razlogov zaeli umikati iz Balkana, je bila velika možnost preprečiti to umikanje, a partizani, ki so hranili moč za zadnji obračun z opozicijo, niso napravili ničesar vse do konca aprila 1945. Kljub tem dejstvom so partizani predložili BBC poročilo

(str. 102), da oni potolčejo za vsakega padlega partizana vsaj 5 Nemcev in 10 četnikov. Nemški dokumenti izkazujejo za ves Balkan, to je za Jugoslavijo, Albanijo, Grčijo in Bolgarijo za dobo od 22. junija do 1. aprila 1945 izgubo 20.256 vojakov, vključno 394 oficirjev. Večino teh izgub gre pripisati nemškim borbam z Bolgari in Sovjeti ob priliki fronte na njihovem ozemlju še posebej v Sremu. Po teh uradnih številkah se vidi, da so bile izgube na življenjih za nemško vojsko v Jugoslaviji minimalne in še posebej to velja za Slovenijo. Za izgube na slovenskem teritoriju gredo cenitve na dobrih 400 ljudi, kar precej dobro odgovarja številu pobitih slovenskih talcev in grobovom nemških vojakov na našem ozemlju. Nemci namreč so svoje mrtve pokopavali tam, kjer so padli. Grobove je potem režim zravnal z zemljo, ne nazadnje zaradi minimalnega števila padlih okupatorjev.

Jugoslovanska partija že javno priznava težo boja proti domačim nasprotnikom, ne pa proti okupatorju, pred katerim se je partizanska vojska v glavnem umikala. Da so pri teh umikih bile strašne borbe, trpjenja in smrti na strani partizanov, ni tajiti. KPJ posebno škodijo razni dokumenti in pisarije kot recimo ob zasedbi Poljske po Sovjetih: 1. 1939 piše Valter-Tito v glasilu Kominterne: Pogodba o medsebojni pomoči med Nemčijo in Sovjetsko zvezo in vstop sovjetskih čet v vzhodno Poljsko je zbudila veliko navdušenje med širokimi masami jugoslovanskega ljudstva. (str. 60) In še: pred sedmimi meseci so angleški in francoski imperialisti napadli drugo imperialistično silo Nemčijo... In Srbski centralni komite partije je 1. maja 1940 napisal: Surovo kršenje suverenosti skandinavskih dežel po Angliji in Franciji je prisililo Nemčijo zasesti Dansko in Norveško. (str. 61)

Puč 26. 3. 1941 je bil po piscu nepotreben ali vsaj prezgoden. Vlada je pogrešila, ker ni objavila teksta pogodbe, ki jasno določa, da Nemci ne bi imeli vojaških transportov preko Jugoslavije. Kot je znano, je Švedska to Nemcem povsem mirno in brez posledic dovoljevala! Tito, da malo popravi zgodovino, je Stalinu 1. 1948 natvezel, da so komunisti sprožili puč. Jugoslovanska tragedija ni koristila zaveznikom, celo napad na Sovjetsko zvezo s tem ni bil časovno prizadet, planiran je bil vseskozi na drugo polovico junija. Konferenca KPJ maja 1941 v Beogradu je še vedno po nalogu Kominterne zaukazala partijcem razkriti in denuncirati oficirje jugoslovanske vojske, ako se skrivajo po gorah in na deželi! (str. 67) V Srbiji dan vstaje praznujejo 7. julija, to je obletnica dneva, ko je partizanska enota ubila dva srbska stražnika. Povsem tako kot v Sloveniji, kjer so prve žrtve partizanov bili Slovenci. Knjiga prvič potrди pravilne številke talcev, ki so bili streljani: v Beogradu 1175, v Kraljevu 1.200 in v Kragujevcu 2.300. Jugoslovanski viri namreč vedno pišejo o 7.000 talcih v Kragujevcu, kar je netočno. Ako izvzamemo likvidacije Ciganov in srbskih Izraelcev, število slovenskih talcev 5.900 ne zaostaja za Srbijo. Razlika je v tem, da Srbi o svojih žrtvah mnogo pišejo, o slovenskih talcih, padlih zaradi nesmiselnih umorov nemških vojakov ali orožnikov pa partija očitno raje molči. Za Kardelja pravi knjiga (str. 75), da je svetoval in sugeriral, naj partizani aktivno izvajajo sovraštvo, da bi ta izvajal represalije. To bi ljudi poglajlo v obup in v vrste revolucije.

(Bo še)

OF v Kanadi

Kot smo pred kratkim poročali, je Slovenska izseljenska matica začela v Kanadi s „humanitarno“ akcijo za nakup Ultra-zvok aparata. Tamkajšnji Slovenci so hitro spoznali, za kaj gre v resnici — da spravi Matica Slovence pod svojo oblast — in so nastopili po raznih časopisih. Sedaj pa je uspelo dobiti pismo, ki ga je nekdo od pristašev Matice pisal njenemu predsedniku. Pismo kroži že med Slovenci v Kanadi in redovno kaže, da je namen Matice v resnici le politična nadvlada, akcija za nakup aparata pa le preveza. Na vsak način pa hočejo denar od naših ustanov, od katerih seveda ne bodo dobili nič. In zanimivi so končni odstavki o prituisku na duhovnike in o „obračunanju“ z uredniki protikomunističnih časopisov, ki so odkrili resnično ozadje zadeve!

Da spoznamo neposredno, objavljamo celo pismo, le imena smo izpustili. Tako bo vsak bralec našega lista sam lahko videl, za kaj se pravzaprav zaniমা Izseljenska matica! Saj vedeli smo itak že dolgo!

4. julij 1985

Matjaž Jančar
Predsednik
Slovenska izseljenska matica
Cankarjeva cesta 1/11
61001 Ljubljana

Dragi Matjaž Jančar!

Kot dogovorjeno vam sporočam sledeče novice.

Napredujemo s nabiralno akcijo za

Ultra Zvok. Možnost obstaja, da dobimo \$ 10.000 od Torontskega Sportnega Kluba (nekdanj namenjen za tisk spominske knjige). Nasprotno so ljudje zelo pripravljeni podpirati to „humanitarno akcijo“. Glede dovoljenja (Charity licence) še nimamo dokončnega odgovora. Ob zaključku akcije, se bomo pa že zmenili radi razdeljitve denarja.

Glede meddruštvenega odbora, počasi napredujemo, a mnogim se bomo lahko približali potom nabiralne akcije.

Načrti za prodajo slovenskih zemljišč, cerkve in drugih zgradb bodo morale biti dolgoročne. Pridružiti se moramo na vsak način cerkvenim organizacijam in na duhovnike bo pa treba bolj močno uplivati.

V zvezi s kreditnim zadrugam nam bodo pri Janezu Kreku bolj na roko šli kot pa pri cerkveni. Lahko računamo na podporo celotnega odbora. Sliši se da namerava odbor nam pokloniti približno \$ 10.000 v prid naše akcije. Seveda bomo morali previdno ravnati, tako da nam Kanadska vlada ne prepreči načrte. Vemo da je tam na razpolago ogromno denarja.

Trenutno tudi sestavljamo seznam vseh slovenskih obrtnikov in malih podjetnikov. S časom se bomo lahko obrnili na njih za finančno podporo.

Plesna skupina Mladi Glas, pod vodstvom se pridno pripravlja za odhod na turnejo v Slovenijo. Obisk nam nudi lepo priliko pridobiti mladino. Take prilike je treba izkoristiti ker mladini se lahko najbolj približamo preko kulturnih prireditev. To se nam je že pokazalo pri plesnih skupinah v Chicagu, Londonu, Hamiltonu.

V kratkem boste verjetno prijeli poročilo od iz Ottawe, kamor se je ravno preselila. S to potezo, upamo da bo tam sitnost konec, ter da bo naša bodočnost usigurana. Ottawa kot glavno mesto je politično središče kjer se nam nudijo neštete prilike.

Če tudi imamo dosti uspeha, so še vedno društva in posamezniki, ki nam polena mečejo pod nogami. Ako hočemo doseči naš cilj bo treba na vsak način tudi te pridobiti. S Slovensko Državo, Ameriško Domovino, in njihovim uredništvom imamo še za obračunati.

Zdravo

.....

ULICA MSGR. JANEZ HLADNIK

Slovenci v Argentini dolgujemo veliko zahvalo izseljenskim duhovnikom msgr. Janezu Hladniku, da smo se lahko vselili brez problemov v to državo po končani vojni. Vsi vemo, kako je msgr. Hladnik že prej zbiral okoli sebe katoliške Slovence in kako je prepotoval Argentino v iskanju njemu zaupanih vernikov. On je bil tudi početnik velikega strnjenege naselja Slovencev v Lanusu, imenovanem Slovenska vas. Vemo tudi, koliko je dobrega storil za svoje argentinske farane, ko je sprejel delo na novi fari sv. Jožefa v Lanusu. Ni je dvignil samo duhovno, tudi materialno. Zato se ga lepo spominjajo tudi Argentinci.

V zahvalo za njegovo trdo in nesebično delo je sedaj glavna ulica v okrožju Slovenske vasi, na kateri stoje cerkev Marije Kraljice, Zavešči in Hladnikov dom, dosedaj imenovana Loubet ali El Cabezuolo, dobila ime CALLE MSGR. JUAN

HLADNIK. To je prva ulica v Velikem Buenos Airesu, ki nosi uradno slovensko ime. Dostojna počastitev velikega Slovenca!

Poročilo o slavnosti poimenovanja prinašamo na 3. strani.

MED NAS JE USEKALO

„SVOBODA“ PRI NOVEMBRSKIH VOLITVAH V JUGOSLAVIJI. Govornik ljubljanske radijske postaje je v petek zvečer agitiral za čim večjo udeležbo pri volitvah 11. novembra. Opozicijo je ostro napadal in ji je takole grozil: „Na volitvah bomo energično obračunali z vsemi sovražnimi elementi. Reakcija dela na vse načine proti volitvam in pravi: Saj volitev ne bo, morali jih bodo premakniti. Mi pa pravimo: Kdo nam prestavi volitev? Kdo ima pravico, da to stori? Volitve so volitve vseh narodov Jugoslavije. Kdor hoče bo šel na volitve, kdor noče, pa ne, pa je stvar rešena.“

CONFITEOR (I)

Pod tem naslovom piše dr. Tone Arko v Ameriški domovini svoja opazovanja na obisku v Sloveniji. Od teh ponatiskujemo nekaj zanimivih in značilnih orisov:

Že med obiskom Metalurškega inštituta sem izrazil željo, da bi si rad ogledal tudi vsaj eno slovensko železarno.

V železarni Jesenice mi je najprej padlo v oči, da so bili napisi za delavce zopet v „bizantinsčini“, slovenskih pa nisem videl. Še danes težko verjamem, da bi imeli delavci iz juga v tej železarni absolutno vino. Tukaj v ZDA imamo včasih sicer tudi napise v španščini, vendar nisem še nikjer videl, da bi ne bilo poleg teh tudi angleških napisov. Torej je prav v SR Sloveniji slovenščina zastopljena kljub temu, da je vedno govora o enakopravnosti vseh jezikov, in tudi, da je v SR Sloveniji ravno slovenščina uradni jezik. Najbrž so bili ti „južnjaški“ napisi zopet primer „bratstva in edinstva“!

IN TUJINA SE DIČI...

Mnogokrat mi pride na misel ta verz iz župančičeve Dume. Pesnik res ni mogel lepše opisati delovanja in napora, ki ga toliki tisoči in tisoči Slovencev z rokami, z glavami, z dušo, opravljajo širom sveta, v skoraj vseh deželah, ko bi bila mati Slovenija morda najbolj potrebna tega dela. A usoda nas je raznesla na vse vetrove, in tukaj smo.

Zadnjikrat sem se spomnil te misli pred kakima dvema mesecema. Naj malo razložim za kaj gre. Večinoma rojaki vedo, da sem zaposlen v uredništvu tukajšnjega katoliškega tednika Esquiu. Vodstvo ima navado, da vsako leto izbere dvanajst razpečevalcev, ali prodajalcev, ali zastopnikov, kakor je že navada jih imenovati, in jim v priznanje podari „srebrni križ“ v zahvalo za delo in napor, za važen prispevek širjenja katoliškega tiska. Zato jih tudi imenuje „apostole dobrega tiska“.

Letos je bil med izbranimi tudi rojak France Jager, iz Ezeize. Pa je pri vodstvu lista zaprosil, naj mu „križa“ ne podeli, kot je navada, ustanovitelj in dolgoletni direktor pater Avgustin Luchía-Puig, marveč avtor teh vrstic. Tako je na tistem prijetnem in kaj domačem shodu razpečevalcev utemeljil to pro-

Za ameriške razmere je Železarna Jesenice precej daleč pod standardom. Edina delavnica te železarne, ki je bila sodobna, je bila nova valjarna (rolling mill), ki so jo ravno takrat končali. Zgradila jo je ameriška tvrdka Westinghouse. Vse drugo je bilo vsaj zastarelo, če že ne naravnost staro. Nekatere procese, na primer cinkanje, so delali kar na roko. Z velikimi klešami so počasi obračali jeklene pločevine in jih vtapljali v raztopino. To pa ni samo skrajno počasno in neenakomerno, ampak tudi zdravju zelo škodljivo.

Tam posebno radi poudarjajo, da je ravno delavski razred nosilec vse oblasti in da prav delavci o vsem odločajo. Kot pa sem videl na lastne oči, morajo prav delavci prenašati nekatere skrajno težke in nezdružive pogoje. Jasno je, da bi vsega tega nikdar ne bilo, če bi delavci res imeli pri tem kakšno besedo. V resnici odločajo le „posvečeni tovariši“, ki pa so navadno le — postopači. Dobro žive ravno na račun delavskega razreda. (...)

šnjo z dejstvom, da sva pač „paisana“ rojaka, oba Slovenca. In tam je tudi nastala ideja za ta kratek spis.

V pogovoru z rojakom Jagrom je prišlo na dan, da pravzaprav ni prvi Slovenec, ki je prejel to sicer skromno, a po svoje važno odlikovanje. Pred dvema letoma sta jo prejela kar dva slovenska duhovnika: msgr. Avgust Jambrovič iz San Luisa in g. Tone Rant, župnik v Don Bosco, Ramos Mejía. Še pred njima je ista čast doletela jezuita patra Alojzija Kukovica. Za leta, ki se raztezajo dalj v ozadje pa me spomin vara. Menda je tudi g. Emil Povše enkrat bil na takem mestu in morda še kak drug rojak.

Večkrat sem ob tem že razmišljal. In zadeva ima še drugo, važno plat. Kako da tako maloštevilni, in zaradi omejenega nastopa med domačini tako malo udeleženi, vendar procentualno tolikokrat priznani? Da, res zaradi priznane delavnosti. Pa tudi zaradi tistega posebnega smisla za tisk, ki je Slovincem kot prirojen, in ga domačini nimajo. Večkrat sem že v krogu rojakov, in tudi ob raznih prilikah med Argentinci, poudarjal, da tukajšnji katoličani nimajo smisla za lasten tisk. Ne vidijo potrebe, ne čutijo nujne. Nam pa je naš tisk kakor zrak, brez

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Čeprav smo v naši zadnji številki precej podrobno obdelali volitve, je vendar umestno, da se še nekoliko pomudimo ob njih. Važnost ljudskega glasovanja je tolikšna, da bo domala v bodočih dveh letih nakažovala pot argentinski politiki. Znova se moramo ustaviti ob volivnih rezultatih tudi zato, ker je Argentina velika, ker ni mogoče izreči neke splošne sodbe, ker je vsaka provinca različna drugi, in ker nobena politična napoved ne velja za vso državo. Pravzaprav je težko verjeti kakšni politični napovedi.

PREVEČ ZMAGOVALCEV

Te volitve so bile res izredne. Njihova posebnost je v tem, da so bili skoraj vsi zadovoljni z rezultatom. To je čudno, ker so se vendar mnogim računali prekižali. Kar pogledamo:

Radikalni se širokoustijo o veliki zmagi vladne stranke. O tem piše tudi časopisje zunaj po svetu. Res je zasluga že v tem, da po dveh letih bolj revnega vladanja, volivci niso preveč umaknili zaslonbe Alfonsinu. A po končanem štetju je razvidno, da niso napredovali niti za enega poslanca. V kongresu predsedniku niso mogli „razvezati rok“, in glede senatorske zbornice za prihodnje leto še ni razvidno, ali se bodo radikalni mogli nekoliko bolj mirno kretati. Poleg tega je stranka nazadovala v prestolnici in izgubila kar tri poslance v provinci Buenos Aires, ki je politično najmočnejša v državi, in kjer je peronizem nastopal ločeno. Zmagali so radikalni pravzaprav prepričljivo le v provincah, ki so pod peronističnimi guvernerji — bolj zarali neuspešnosti teh, kot pa zaradi lastne moči. O kaki prepričljivi zmagi torej ni govora.

Peronisti so veseli, ker so kljub hudemu notranjemu razkolu dokazali, da še vedno predstavljajo dokajšnjo politično moč. „Kaj bo šele, ko se bomo združili!“ poudarjajo, če-

 katerega ne moremo živeti, kakor voda, brez katere nam je smrt gotova. In to mnogi prenašamo v naše delo za novo domovino, kar je prav. To je naš doprinos, to naša zahvala. In to nas polni z zadoščenjem, akoravno se ona diči z deli slovenskih rok.

Tone Mizerit

prav vsakdo dvomi v skorajšnje pobotanje. Veselja tudi tukaj ne bi smelo biti. Izgubili so važne provincijske trdnjave, imajo osem poslancev manj v državnem parlamentu in pred seboj težko dobo notranje reorganizacije.

Liberalci na desni se tudi vesele. Domala so podvojili glasove v primeri prejšnjimi volitvami. A imajo le enega poslanca več. Tudi oni se niso mogli zediniti. V mestu so le ohranili svoja dva poslance (Also-garay oče in hči), prejel enega v provinci Buenos Aires. Če bi nastopili skupno z Manriquejem v mestu, in z ADEI v provinci, bi tudi tu številke bile drugačne. Tudi Manrique je zadovoljen, a ne izvoljen.

Isto menimo o levici. Intransigentni so v mestu komaj ohranili edinega poslanca. Napredovali so v provinci Buenos Aires, bolj zaradi Alendejeve figure, a prejeli manj kot so pričakovali. Tudi tu je manjkalo edinstvo in volje do združenja. Prav zato so padli socialistični glasovi v prazno, in povezava komunistov in trockistov končno ni rodila uspeha, saj niso dobili niti enega poslanca v parlamentu. Naj bo vsem šola za bodoče. A zakaj so potem vsi veseli? Ker vsak berač svojo malho hvali.

OBNOVI NAPROTI

Ideja obnove peronizma ni nova. Porodila se je, z resnimi strujami v sami stranki, takoj po padcu leta 1976, ko je vojaška vlada s trdo roko pričela vladati državo, in so resni peronisti morali priznati, da so pravzaprav sami krivi poraza. Ko je potem prišel čas demokracije, so ti glasovi postajali vedno bolj glasni. Zlasti še potem, ko so jih radikalni pogazili na zadnjih predsedniških volitvah.

A do obnove ni moglo priti. Strankina struktura, vodstveni organi, in zlasti moč notranjih glasov so bili še vedno v rokah garde, zlasti tiste, ki je povezana s sindikalnimi skupinami. In kadar je tem ljudem zmanjkalo glasov, je bila še vedno pri roki sila, kot se je dogodilo na znanem kongresu peronizma v La Plati, ko je Herminio Iglesias prišel na vodstvo peronizma v provinci Buenos Aires, in je tedaj Antonio Cafiero moral zapustiti bojišče.

Znova sta se srečala na zadnjih volitvah. Cafiero je zapustil uradno stranko, v poldrugem mesecu orga-

niziral svoje vrste in se sijajno izkazal. Domala je potrožil glasove, ki jih je prejel Herminio Iglesias. Upoštevajmo še, da je tudi v prestolnici zmagal peronizem, ki teži po obnovi.

Nenadoma se je peronizem znašel pred to resnico. In najprej je odstopil s svojega mesta dosedanji uradni vodja senator Saadi.

A samo z odstopitvami problem ni urejen. Kaj storiti? Če preveč močno nastopi nova skupina, bo razkol ostal, le krmilo večinske skupine bo prešlo drugam. Zato se oči mnogih obračajo na bivšega predsedniškega kandidata Luderja. V vsem tem viharju idej in spopadov je on znal stati ob strani (akoravno je javno izjavil, da bo volil za Cafiera), in njegova figura je v peronizmu neomodeževana. Zato so vedno bolj številni tisti, ki se k njemu zatekajo po nasvete.

Tudi strategija naj bi bila že odločena. Najprej imenovanje začasne vodstva. Nato intervencija in izvedba notranjih volitev v spornih provincah, kjer ni pravega vodstva (Buenos Aires, Río Negro, Jujuy...). Nato šele narodni kongres, ki naj peronizmu določi novo narodno vodstvo. Medtem pa naj se že dela z vidikom na prihodnje parlamentarne volitve, ki bodo čez dve leti, in pa za volitve guvernerjev po vseh provincah. Za odločilno provinco Buenos Aires se že govori o možnem kandidatu: Antoniu Cafieru. Ob tem se radikalni zaskrbljeno spogledujejo. A to bi pomenilo, da bi Cafiero moral opustiti željo predsedniške kandidature leta 1989. Pustimo to, je še predaleč.

NEVARNI OBISKI?

Zadnje čase, po volitvah, je Argentina vzbudila pozornost mednarodnih ekonomistov. Najprej Nobelov nagradenec Modigliani. Nato David Mulford, drugi mož ameriškega denarnega fonda, napoveduje, da bo prihod Paula Volckerja, ki gospodari nad ameriškim financami. Enako John Kenneth Galbraith, in še glavno vodstvo City bank, ki je glavni upnik argentinskega zunanjega dolga.

Kam postaviti te obiske? Odgovor je bil hitro jasen. Na zasedanju upnikov in dolžnikov v Seulu so ZDA objavile tkim. „načrt Baker“. Tedaj se je govorilo, da ga bodo poizkusno vpeljali v Mehiko. Sedaj je vidno, da je bila za to delo izbrana Argentina. Zaradi zanimivosti njenega položaja? Upajo, da bo poizkus tukaj bolj uspel? Nevarno je, kajti leta 1983 je bila Mehika izbrana za poizkus nekega podobnega (Nad. na 4. str.)

Vlado Bevc

(2)

Avstrijski poslanik informira ZDA o Koroških Slovencih

Kljub temu pa, da je skoraj vsa korespondenca izginila iz predalov zunanjega ministrstva, če naj verjamemo zapriseženi izjavi tamkajšnjih uslužbencev, je morala biti vendarle dovolj obsežna, da se je zunanje ministrstvo odločilo za tako zvano tiho diplomacijo v obliki razgovora z avstrijskim poslanikom v Washingtonu, Karl Herbert Schoberjem. Čeprav so v dopisu predsedniku kongresnega odbora za mednarodne zadeve Lee Hamiltonu trdili, da za take primere uporabljajo bolj diskretne in privatne poti, ker jim je Avstrija draga in ljuba prijateljica, katere nevtralnost je Ameriki veliko vredna, in so ta razgovor dolgo sploh prikrivali, je nazadnje pod pritiskom sodnega procesa le prišel na dan del protokola o tem razgovoru. Iz dokumentov je razvidno, da se je avstrijski poslanik oglašil pri namestniku zunanjega ministra Warren Christopherju. Navzven naj bi to bil vpljudnostni obisk novo imenovanega poslanika, med katerim bi se tudi govorilo o darilu Avstrije za dvestoletnico ameriške neodvisnosti. Da bi namestnika zunanjega ministra pripravili na razgovor, je tedanja referent za Evropo Arthur Hartman (sedaj poslanik v Moskvi) naročil referentki za Avstrijo Suzan Klingaman, da

sestavi memorandum z ustreznimi podatki. Dokument je datiran z 11. aprilom, 1977, tretja, četrta in peta stran se tiče koroškega vprašanja. Navedeno je sledeče:

„Slovenska manjšina v Avstriji: Člen 7 avstrijske državne pogodbe (v prilogi) veli med drugim, da se na področju, kjer živi slovensko ali mešano prebivalstvo, upošteva slovenski jezik kot uradni jezik tako kot nemški in da morajo biti javni napisi v obeh jezikih. Pogodba tudi predpisuje sorazmerno število srednjih šol in udeležbo Slovencev v uradih in sodiščih na osnovi enakosti, itd. Tolmačenje in izvajanje teh predpisov je že mnogo let sporna točka med Avstrijo in Jugoslavijo in med narodnostnimi skupinami Slovencev in Nemcev v Avstriji. Slovenska manjšina, ki jo v glavnem podpira Jugoslavija, se pritožuje, da Avstrija ne izpolnjuje svojih obveznosti, vendar se pa niso poslužili člena 35 državne pogodbe, ki bi predložil spor štirim velesilam, Ameriki, Rusiji, Franciji in Angliji, v presojo. Avstrija je pred kratkim povečala svoje prizadevanje, da bi se uredilo vprašanje šol, napisov, itd., vendar pa še ni uspela najti recepta, ki bi zadovoljil vse prizadete skupine. Zunanje ministrstvo dobi-va dopise predstavnikov v kongre-

su, ki posredujejo za Slovence v Ameriki, mi pa odgovarjamo, da upamo, da bosta Avstrija in Jugoslavija uspeli rešiti ta problem brez našega sodelovanja. Jugoslovansko poslaništvo je nekajkrat načelo to vprašanje z nami vendar se ga pa že nekaj časa ni dotaknilo.“

Nato sledijo točke, ki naj bi se jih namestnik ministra dotaknil pri razgovoru s poslanikom:

„1. Kakšna je vaša ocena možnosti za rešitev tega vprašanja?

2. Upamo, da se bo stvar kmalu uredila na zadovoljiv način.“

Avdiencia z avstrijskim poslanikom je bila dva dni pozneje, to je 13. aprila 1977, kot je razvidno iz zelo cenzuriranega zapisnika. Pri razgovoru so bili prisotni Warren Christopher, namestnik zunanjega ministra, Dorothy Brizill, iz namestnikovega urada, Suzan Klingaman, iz urada za Srednjo Evropo kot zapisničarica, in Karl Herbert Schober, avstrijski poslanik. Slednji pa ni prišel praznih rok, ker je ravnokar prinesel avstrijsko darilo za ameriško dvestoletnico. Avstrijski narodni odbor za ameriško dvestoletnico je namreč zbral 12 milijonov šilingov (USA 600.000) in dobil enako vsoto od avstrijske vlade za ustanovitev dveh proforskih stolic na ameriških univerzah, kjer bodo avstrijski profesorji predavali o avstrijskih kulturnih stvaritvah. Stole so bile ustanovljene na univerzi v Minnesotti in na Stanfordu v Kaliforniji, darilo pa je uradno prinesla delegacija, na čelu katere je bil profesor Mautner-Markhof, predsednik Avstro-ameriške družba in v kateri je bil tudi novo imenovani

poslanik Schober ter profesor Stephen Koren, vodja avstrijske ljudske stranke, ki je v opoziciji. Stanfordska univerza je dobila uša 450.000. Vsled tolike radodarnosti je potem menda zmanjkalo denarja za slovenske šole in vrtnice na Koroškem in je morala ameriška vlada pojasnjevati, da ima Avstrija pač le omenjena sredstva za izpolnjevanje državne pogodbe.

Avstrijski poslanik torej ni prikorakal v avdienco praznih rok zato mu je namestnik zunanjega ministra, ki najbrže nikoli ni slišal svara „Boj se Danajcev, četudi prinašajo darove“ najprej izrazil svojo hvaležnost za ustanovitev dveh proforskih stolic. Christopher je še pripomnil, da je član direktorata Stanfordske univerze in da je bil njegov sin pravkar sprejet kot študent na to precej nedostopno in drago univerzo ter se še enkrat zahvalil avstrijski vladi za njeno radodarnost. Poslanik Schober je nato dejal, da je bil njegov obisk na Stanfordski univerzi v marcu istega leta zelo prijeten in da je bil presenečen nad tem, koliko avstrijskih profesorjev in študentov je tam ter da tudi njegov tretji sin namerava študirati na tej univerzi.

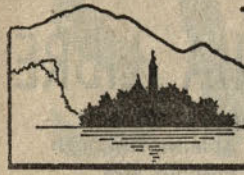
Kako je potekal nadaljnji razgovor, nam pa na žalost zunanje ministrstvo še dolgo ne bo povedalo; ostanek zapisnika ni bil objavljen zato, ker bi njegova obelodanitev škodila varnosti Amerike ali pa, kar je bolj verjetno, izpostavila cinično ravnodušnost ameriških predstavnikov do avstrijske raznarodovalne politike. Navezani smo le na posredne sklepe na podlagi spisov, ki so prišli takoj po tem razgovoru iz zu-

njenega ministrstva k senatorju Cranstonu in na podlagi pisma, ki ga je leto dni kasneje poslanik Schober pisal članu kongresa George Millerju iz Kalifornije, ko je bilo na Koroškem objavljeno, da se je slednji zanimal za koroško vprašanje.

Ob taki širokogrudnosti Avstrije Christopher poslanika Schoberja gotovo ni kaj preveč trdo prijemal glede Slovencev, posebno ne, ko sta vzpostavila tako lepo nastrojenje s pogovorom o univerzi, ki je obema pri srcu. Po opisu, ki ga je dalo zunanje ministrstvo o ostali vsebini zapisnika, se Christopher sploh ni dotaknil slovenskega vprašanja in menda ni izrekel niti tistih dveh ubogih fraz, ki mu jih je pripravila gospodična Klingaman. Gotovo je Christophe razumel, da taka očarljiva dežela, kot je Avstrija, pač stori vse, kar je v njeni moči, da zadosti mirovni pogodbi in tem tečnim Slovincem, ki se vedno pritožujejo in niso nikoli zadovoljni, ko jim matjuška Avstrija da kamen kadar hočejo kruha. Po mnenju Avstrijcev je proforskih stolic v Ameriki premalo, slovenskih šol, ki so po izjavah avstrijskih politikov strup, pa da je veliko preveč. Pa četudi bi ne bilo vse čisto tako, se veliko bolj izplača ustanavljati prve kakor druge. Avstriji, vedno diplomatski intriganti prve vrste, so našli zelo uspešen način, kako se prikupiti Amerikancem, ki jim je prilizovanje ljubo. S temi proforskimi ustanovami bo Avstrija delala reklamo zase in si pridobivala naklonjenost akademikov, od katerih bodo mnogi šli v diplomatsko službo kot potrjeni germanofili.

(Bo še)

NOVICE IZ SLOVENIJE

ZAGORJE — Alarmne naprave na železniškem tiru med Zagorjem in Savo so preprečile, da bi vlak iztiril zaradi padca na progo treh velikih skal. Dosedaj so te naprave že petnajstkrat opozorile vlakovodje na nevarnost.

LJUBLJANA — Podražila sta se meso in mleko ter mlečni izdelki. Od konca septembra je meso poskočilo za 28%, mleko pa stane 87-89 din.

AJDOVŠČINA — Pevski zbor Srečko Kosovel je nastopal po Franciji, predvsem v Merlebach, ki je središče največjega premogovniškega bazena v Franciji. Tu je danes še kak poldrug tisočak Slovencev zaposlenih in imajo štiri društva. Tako rojaki kot francoska publika so bili zelo zadovoljni iz izvajanjem zbora. Peli so tudi v Melunu, od koder jim bo naslednje leto vrnil obisk tamkajšnji zbor Sirix.

VIPAJSKA DOLINA — Za namakanja v Vipavski dolini so začeli urejati vodni zbirnik Vogršček. Zanj bodo uporabili okoli 100 ha nerodovitne in manj rodovitne zemlje, v katerih bo 8 milijonov metrov vode, kateri bodo namakali 3.800 ha v spodnji Vipavski dolini. Za zgornji del doline pa načrtujejo zbirnik Močilnik.

SEŽANA — Nesreče v Divači je kriv strojevodja potniškega vlaka, ker je nekaj trenutkov prej „zakinkal“. Zdaj teče sodba, pri kateri pa se razčisti dejstvo, da je strojevodja tisti dan delal že več kot 14 ur, ker ni prišla menjava.

LJUTOMER — Reka Mura je na več koncih zelo onesnažena in spada v četrto stopnjo onesnaženosti, med najbolj umazane evropske reke. Predvsem hud je položaj zaradi prasičje farne v Nemešnjakih, kjer so ugotovili, da je reka biološko mrtva (praktično nima kisika, zato pa več amonijaka). Tudi ribe iz Mure odsvetujejo jesti; kmete, ki mislijo na namakanje svojih polj, pa skrbijo težke kovine, ki jih je odkrila analiza vode. Zaradi vsega tega so domačini začeli Muro klicati kar „Rio Negro“.

LJUBLJANA — Bencin se je po 41 dneh spet podražil za nekaj več kot 6 odstotkov. Od 3. oktobra dalje stane super 140 din, navadni pa 130. Letos je cena narasla že za 40%. Podražitev naj bi bila zaradi višjega prometnega davka.

NAZARJE — Ožig gozdov zaradi žveplovega dioksida, ki ga spušča v zrak šoštanjska termoelektrarna, je narasel na 6.000 ha. Najprej so se pokazali znaki na brestih; kostanjih in jelkah, zdaj pa umirajo tudi smreke in bor.

LJUBLJANA — Ribam v Ljubljani

nici so skušali izboljšati „stanovanje“ s spuščanjem kisika iz 160 jeklenk, saj so pri merjenju kakovosti vode in znanih umrlih rib odkrili čezmerno onesnaženost reke.

LJUBLJANA — Japonske avtomobile znamke Nissan morejo kupiti tudi Slovenci. V prodaji sta zaenkrat modela sunny in micro. V zameno za uvoz bodo Japonci izvažali izdelke Iskre iz Šempetra pri Novi Gorici, kasneje pa tudi akumulatorje iz Mežice in luči iz Saturnusa.

LJUBLJANA — Računalniške filitre za IBM je začela izdelovati tvrdka Donit. S stroko kakovostno kontrolo in znižanjem porabe materiala je postal konkurenčen in si osvojil trgovanje z IBM iz Zah. Berlina. Odpira se mu tudi italijanski trg.

LJUBLJANA — Volkovi so v Sloveniji redkost: morda jih je deset. Vendar so letos v Koritnicah kar nekaj škode storili: raztrgali so štiri telice, druge štiri so pa izginile v gozdovih.

LJUTOMER — Prleški sejem so leto prvič priredili in na njem prodajali suho robo, sode, lončene posode, industrijske izdelke, pa tudi domače jedi in izvirne prleške spominke. K temu je treba še dodati množico godcev in plesalcev, brez katerih ni pravega sejma. Organizatorji želijo pripraviti ugodno turistično in gospodarsko prireditve, ki naj spominja na one sejme izpred druge svetovne vojne. Sejem je bil na ljutomerskem glavnem trgu in nekaj stranskih ulic.

UMRLI SO OD 1. do 8. oktobra 1985:

LJUBLJANA — Franc Korelc; Anton Selan, 91; Dušan Lampret; Štefica Weber; Ema Petek roj. Hofbauer, 87; Marice Zajc roj. Kranjc; Ivanka Urbanc roj. Hudobivnik, 76; Marica Faganeli-Grič; Marija Batista; Marija Strucelj roj. Habjan; Tatjana Ščeglovski roj. David; Franjo Gomol; Kristo Pogačnik; Alojzija Gionetti roj. Antončič; Tone Mašek, 71; Bianca Sterlekar; Albert Širok; Emilija Švab roj. Sulčič; Zvone Sajovic; Minka Toplikar, 70; Ana Preželj roj. Novak; Ivan Snoj; Leopold Rogina; Silva Krašnja roj. Možek; Valentin Manfreda; Vera Ulepč roj. Seunig; Tilka Okorn roj. Justin, 67; inž. Ivan Podboj; Ana Božič; Ljudmila Smrekar roj. Gril.

RAZNI KRAJI — Ivanka Pavšič roj. Perčič, 79; Zador; Ferdinand Bodlaj; Tržič; Alojz Jerčin, 67; Novo mesto; Alojz Hočevnar, 82; Štanjel; Terezija Murovec; Tolmin; Heda Vrtačnik roj. Brinar; Dol pri Hrastniku; Franc Orel, Vrhnika; Vida Slavič roj. Kuhar; Kotlej; Lojze Terčič, Sinja gorica; Franciška Kandolf (Tonačeva mama), 77; Grad pri Cerkljah; Jožefa Špelko roj. Zajimec; Vavta vas; Franc Mohorič; Retnje; Marija Vesnaver roj. Klemenčič; Koper; Maks Metljak; Sežana; Bibiana Kaukler, Ljutomer; Franc Sodnik, Domžale; Franc Sodnik, Domžale;

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnosti

Krst: V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je bil krščen v nedeljo, 10. novembra Damjan Cuny, sin Rubena Edvarda in ge. Veronike roj. Znidar. Botrovala sta ga. Terezka in Janez Znidar. Krstil ga je dr. Jure Rode. Čestitamo!

Poroča: V soboto, 9. novembra, sta se poročila v cerkvi Stella Maris v Buenos Airesu Marija Alojzija Geržinič in Alberto Maximiliano Elizeche. Za priči so jima bili njuni stari prof. Alojzij Geržinič in ga. Marija roj. Fink ter Luis in ga. Catalina Elizeche, poročil pa ju je g. Franc Himmelreich. Čestitamo!

Nova diplomanta: Na univerzi v Buenos Airesu je diplomiral za farmaceuta biokemik Martin Dobovšek. Na isti univerzi je diplomiral prof. Pavlinka Dobovšek v optiki in kontaktologiji. Diplomirancema čestitamo!

† ANA ARNSEK

Pokojnica je bila rojena 23. avgusta 1895 — tako, da je bila sedaj med najstarejšimi Slovenci v Argentini — v družini Jožefa Dolinška in njegove žene Ane.

Njen oče je bil čevljarški mojster in gostilničar. V dekliških letih je bila pri Marijini kongregaciji na Dolu pri Hrastniku. Izučila se je za šiviljo in potem poročila leta 1920 s krojaškim mojstrom Jankom Arnskom, ki je že pred 5 leti umrl v Bariloču.

V družini se jima je rodilo 8 otrok. Dva sta umrla že majhna, hčerka Marija poročena Dražibner pa je umrla pred 15 leti.

Okusila je s svojim možem begunsko življenje in družino že 41. leta, ko so pred Nemci pribežali v Ljubljano, in potem 45. leta pred komunisti iz Ljubljane preko Koroške v Italijo in od tam 48. leta v Argentino. S svojim možem Jankom in sinovi in hčerkami je vdano prenašala težave begunskega življenja in življenja novonaseljencev v Argentini. Njena globoka vera, skromnost in ponižnost jo je spremljala vse njeno življenje.

Pred 9 leti se je s svojim možem in družino preselila v Bariloče, kjer sta že živila sinova Peter in Ivan z dru-

Franciška Kopitar, Zg. Gameljne; Vladislav Jug, Ivanje selo; Marjan Vižintin, Portorož; Ljudmila Ostrež roj. Čož, Kresnice; Tone Šturm, Kobarič; Zora Lednik roj. Podsedeneš, 64, Celje; Franc Hostnik, 85, (Bregarjev ata) Škofja Loka; Franc Hudomalj, 84, Zagorje ob Savi; Peter Dobnikar, Kranj; Valentin Novak, Drenov grič; Viktor Lozej, Koper; Andrej Hafner, Vaše; Jelka Gorenšek roj. Berk, Celje; Jože Zavrl, Velešovo; Marija Kverh roj. Vidmar, Trenta; Cecilija Pavlič roj. Dane, 78, Domžale, Albert Tušar, Idrija; Ivanka Rampič roj. Istenič, Logatec; Stanko Škapin, Bertoki; Fani Peperko roj. Pavlič, 81, Celje; Mirko Benčič, Hrplje; Mirko Špendov, Jesenice; Draga Dacar roj. Gala, Ajdovščina.

žino ter zet Janez s sinovoma Petrom in Juretom.

Vsa zadnja leta je živila in vodila gospodinjstvo pri svojem sinu Petru v Melipalu, kjer je živel zadnja leta tudi njen pokojni mož, hčerka Anica, sin Jožko, pa v početku tudi svak Drago z družino. Njej v posebno veselje je bil vrt okrog hiše in rože, katerim je vsak dan prilivala vode. Vsak dan je vse družila k molitvi in je tako spodbujala željo pokojnega moža, ki je naročal: ne pozabite moliti! V veri je živila in v veri je tudi umrla. Ker je kasteljansko bolj malo znala je bila srečna, če je prišel k njej kakšen slovenski duhovnik, tako je lahko prešla sv. zakramente v domačem jeziku. Ona je dala pobudo svojemu možu za gradnjo hrastniške cerkve Kristusa Kralja, ki še danes stoji. Tako kot za vsakogar tudi zanjo drži slovenski pregovor, kakršno življenje takšna smrt.

Salezijanski duhovnik padre Mario ji je vsak dan prinašal sv. obhajilo, njej na ljubo se je naučil malo slovenščine.

Zadnje leto je živila pri svaku Dragu in hčerki Nežiki. Njena bolezen je hitro napredovala, in končno je mirno umrla 24. oktobra, kmalu po svoji 90-letnici.

Veliko rojakov jo je prihajalo kropit, prinašali so cvetje in prisostvovali pri maši zadušnici, sodelovali s petjem in jo pospremili na pokopališče, kjer so jo zopet ob slovenski pesmi položili k zadnjemu počitku. Bog daj, da bi jo v njeni skromnosti, ponižnosti in globoki veri tudi mi zvesto posnemali, tako bo tudi nam večer našega življenja srečen.

CARAPACHAY

Te dni je preteklo petindvajset let, odkar je Albin Avguštin prevzel kot župnik faro romarske cerkve Santa Rita v mestu Boulogne v prijažnem kraju tik Panamerikane. Pred dvema letoma je bil razrešen kot župnik in je bil imenovan za častnega župnika; kot tak pomaga bolj pri delu na fari. Ker je župljanom zelo priljubljen in ker predstojniki upoštevajo njegovo delo, je župnijska skupnost njemu na čast pripravila lepo slovesnost v zahvalo v petek 25. oktobra.

Njegovo dosedanje delo je tesno povezano s slovensko skupnostjo, saj je bil on prvi organizator slovenskega središča na tem severnem delu predmestja. Takoj ko je bil nastavljen kot kaplan l. 1949 v Floridi, je začel povezovali rojake s slovenskimi mašami, s prosvetnimi sestanki in slovensko šolo za otroke. Bil je tudi med pobudniki za Slovenski dom v Carapachayu, kjer je danes versko in narodno središče rojakov v tej okolici. Tega se zaveda tudi slavljencev sedanji župnik, južni Tirolec A. Juliano, zato je želel, da bi

bili tudi Slovenci navzoči na tej slovesnosti. Res se je odzvalo lepo število rojakov, tudi narodne noše in slovenske zastave so bili navzoči.

V cerkvi je bila maša, katero je daroval msgr. Casareto, škof iz San Isidra, ob somaševanju številnih sobratov duhovnikov, med njimi so bili tudi msgr. A. Orehar, dr. Gogala, M. Borštinar, dr. J. Rode in Franci Cukjati. Škof je imel lepo pridigo, med katero je večkrat omenil Slovenijo in naše rojake. Pri prošnjah je bila tudi molitev za naš narod, pri darovanju pa so bili izročeni slovenski simboli. Mašo je spremljalo petje argentinskega zbora, deloma pa je bilo ljudsko petje.

Po maši se je napolnila dvorana farne šole; ko je vstopil župnik Avguštin v spremstvu škofa in drugih duhovnikov se je oglasila v spremljavi harmonike „Oče, mati, bratje in sestre“ in nato „Kol'kor kapljice“. V daljšem govoru se je župnik Avguštin zahvalil predvsem krajevemu škofu, vsem duhovnikom, farnemu občestvu in slovenskim rojakom za prisotnost in na ta način izkazano pozornost in hvaležnost, ki naj ne velja njemu, ampak Vsemogočnemu, ki vodi in spremlja tudi njegovo življenjsko pot.

Nato je sledila napitnica v medsebojnem pogovoru. Msgr. Orehar je porabil priliko, da se je razgovarjal s krajevnim škofom, mu predstavil slovensko versko skupnost ter Francija Cukjati, ki trenutno opravlja naše tamkajšnje duhovno središče.

Župniku Avguštinu želimo vsi Slovenci, da bi ga Bog ohranil še mnogo let pri zdravju, da bi bil še dolgo v pomoč tukajšnjim in tudi našim vernikom.

-ar.

Slovenska vas

V Slovenski vasi se je vršilo v nedeljo 27. oktobra posebno slavlje lokalnega Olepševalnega društva (Sociedad de Fomento Villa Eslovena), ki se je po več letih spanja zopet obnovilo in pričelo delovati v polnem zagonu. Prireditelji so pripravili celodnevni program, povabili gasilce iz Remedios de Escalada, godbo in funkcionarje iz Lanusa ter sosede iz bližnje okolice, ki so se zbrali v precejšnjem številu pri sv. maši na prostem, ki jo je opravil župnik g. Jože Bokalič CM. Nato je sledilo kosilo za povablence, še preje pa so občinski funkcionarji odkrili spominski plošči na Domu sv. Vincencija na ulici El Cabezuelo, ki se od tega dne dalje imenuje ulica msgr. Janeza Hladnika.

Zanimivo je dejstvo, da je pobuda za preimenovanje ulice v vasi prišla s strani domačinov, ki imajo v rokah v veliki večini sedanji odbor društva, čeprav je bila te vrste misel sprožena pred mnogimi leti nazaj na enem izmed sestankov društva Slovenske vasi. Slovesnost je bila zaključena popoldne s tekmo jahačev (carrera de sortijas).

S. R.

Naša beseda ne more umreti

1945 — 1985

Vrata domovine so se zaprla za nami. Vsaj mnogi smo bili prepričani, da se nam ne bodo več odprla. Za nami je ostalo tisto, zaradi česar smo šli iskat svobodnega sveta: mrak nesvobode, duhovni in fizični teror in nobenega upanja na kako izboljšavo v političnem in družbenem sistemu, ki se nam je bližal. Vedeli smo, kaj nas čaka: „...pod svetlim soncem sužni dnevi!“ (Prešeren)

V novem svetu, na pragu tujine, nas je čakala svoboda, prostost korakov in mišljenja. Toda stali smo tudi nasproti negotovosti in duhovni praznoti. Vse, kar smo imeli, je bilo stisnjeno v naših srcih, dušah, v zavesti, da nas družijo in spremlja slovenski duh, ki je živel v ljubezni do izgubljene domovine. Prva lakota želodca je bila trda, toda še bolj nas je žgal rastoči občutek duhovnega pomanjkanja. Brez novic iz razrušenega, pa vendar vrstajočega sveta, brez kulturne hrane, močne tešitve sestranskega duha izkoreninjenega človeka v tujem svetu.

Skoraj mesec dni sem se boril pri nekem dekletu z Notranjske, da mi je posodila Balantiča: ljubosumno ga je skrivala v strahu, da ga izgubi.

Neizmerna sreča me je polnila potem, ko sem prepisal nekaj pesmi.

Iz lakomnega hlastanja po taki pičli hrani so potem zrastle zgolj iz osebnega idealizma posameznikov drobtinice prvih kulturnih sadov: šole brez učil, koncerti z nakopičeno žalostjo v srcu, prve redke napačkovane knjige prišlecev. Kako smo se jih oklepali!

Tako je 6. septembra 1945 v taborišču v Serviglianu (Italija) izšla prva številka ciklostilnega dnevnika ZEDINJENA SLOVENIJA. Izhajal je do 1. februarja 1948 do odhoda v Argentino. Urejal ga je Jožko Krošelj, bivši sourednik Slovenca. (Danes, 1. novembra 1985, mineva 16 let, odkar smo ga pokopali v Moronu. Naj se raduje v krajih, kamor je odšel!)

Novembra 1945 je kot mesečna priloga izšla leposlovna revija „SVET IN DOM“, v katero so pošiljali svoje najboljše ustvaritve slovenski begunski pesniki in pisatelji. Vsaka številka je bila tudi okusno in čestokrat naravnost umetniško opremljena z risbami najboljših begunskih tovrstnih umetnikov (B. Remec, Zemljak, Gabrenja, Povše — Kolar 1949, str. 131). Urejal jo je do minsvetovec dr. Jože Krivec, izšlo

je 21 števil. Prav v teh dneh je od tedaj minilo 40 let.

Namen revije je bil oživetj kulturno delo razkropljenih begunskih ustvarjalcev, premakniti iz omrtvele begunsko srenjo, nuditi material za prireditve, šolam pa preproste besede. Zato je vsebovala v začetku več ponatisov (Cankar, Murn, Velikonja, Majcen, Balantič, Šali, Simčič, Krivec, Cevc), kar so počasi nadomestile izključno izvirne ustvaritve (Kalin-Debeljak, Andrej Krivec, Janežič, Valiant-Sušteršič, Igor Škerjanec, Cukale, Žitnik, Rebozov, Ogrin, Vombergar, Ceržinič, Osana, pa z Debeljakovimi izvirnimi prevodi iz poljskega pesništva).

Na uvodnem mestu stojijo naslednje uredniške besede: „Z božjo pomočjo začenjamo pisati te vrstice, da bi bile nam vsem v uteho v begunskih dneh in kot svetle lučke vodnice na naši poti.“

Izgubili smo domove, topla zavetja in ognjišča. Skoraj prazne so bile naše cule, ko smo zapuščali našo ljubljeno Slovenijo: polna, bogata pa so bila naša srca, ker najdražji zaklad je bil v njih. Zaklad vere in slovenske besede!

Na tem mestu se bo oglašala topla beseda naših umetnikov, pesnikov in pisateljev, ki naj oblikuje naše življenje, našega človeka in našo zemljo... da bo duh ohranil tisto vzvišeno mesto v človekovem življenju, ki mu gre!“

Revija je v polnosti izpolnjevala napovedani namen: ohranjala ljubezen do slovenske besede in do zakladov dediščine naših prednikov — do vsega, kar smo morali zapustiti na oni strani Jadrana. Če je doma rasla literatura, ki je povezovala najhujše grobosti življenja, nesvobodo časa, krivico slavlja nad pravico, smešila in poniževala bistvene stoletne vrednote naroda, je Svet in dom skušal slediti smeri tradicije starega Doma in sveta, postavljajoč človekovega duha nad mrtvo snovnost ter Križ nad vso ustvarjalnost.

Problem tiskarskih potrebščin je zavrl izdajo posebnega Zbornika (literatura, razprave, eseji), ki je bil pred preselitvijo v svet čez polovico že na maticah. Tedaj je bila v taboriščih v Italiji še svoboda tiska in kulture, kar pa je potem tudi prenehalo s cenzuro (pregled tiska, prepovedan Balantičev večer l. 1946).

V skupini ob Svet in domu se je morda zanetil droben plamenček bodoče zavidljive in bogate emigrantske slovenske kulturne ustvarjalnosti, ki je prav s temi prvimi začetki prešel na argentinsko zemljo, kjer še danes živi, cvete in zori v bogatih sadovih središčna ustvarjalnost: prav v Slovenski kulturni akciji.

Iz Pisma uredniku za začetek drugega letnika revije, novembra 1946, in ko se je beguncem že rahlo nakazovala možnost poti v novi svet čez široko morje, je T. Debeljak

dvignil duha ustvarjalcem s preroško besedo: „In druga obla sveta ima polja in gore in vodo in ogenj in živa bitja: in mi imamo toliko bogastva, da ga zložimo na novo obal, in toliko mladosti in moči v sebi, da bo tudi kamen rodil cvet z vonjem slovenskega nageljna in rožmarina!“

Kot lira naj zveni iz naših ust: naj zapoje iz nas Domovina, laže bo prenašala bolečine! Bo že zrasel grm, od katerega si bo odrezal nekoč piščalko pastir in bo z njo zagodel svetu našo bol...“

O vsem so bajali in peli pesniki in pisatelji v novem svetu: o bolečinah domovine, o molitvah mater in delu ostarelih očetov, o žalosti izumrlih vasi in pomanjkanju fantevske pesmi na večer — pa o novem svetu, ki nas je objel, o pampi in gorah, ki sta vsrkavala našega človeka v svoje nedrje, pa o naši novi zoreči mladosti, ki je ob nas in še prihaja za nami... O vsem govori slovenska beseda v knjigah, ki varujejo te zaklade.

Mogoče drobč tega sanjari tudi na od časa porjavelih listih ciklostilne leposlovne revije Sveta in doma, tega napisanega dokaza in spomenika o začetku našega ustvarjalnega dela pred 40 leti v begunstvu.

Trden dokaz naše dejavnosti in zvestobe narodu!

Naša beseda ne more umreti!

-jkc

Proslava 1100 - letnice smrti sv. Metoda

V NEDELJO, 17. NOVEMBRA, OB 17. URI V SLOVENSKI HIŠI

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

(Nad z 2. str.)

ga načrta. V dveh letih je poizkus splaval po vodi, in Mehika danes doživlja gospodarski pretres, podoben le onemu potresu, ki je skoraj ugonobil prestolnico. Tudi v „načrtu Baker“ ni nikake gotovosti za uspeh. Gospodje, ki vodijo svetovne finance sami ne vedo, kako priti iz težke zagate. Pa poizkušajo tu in tam. Mi smo zaenkrat poizkusni zajčki. Kar je v sedanjem stanju našega gospodarskega zdravja precej nevarno.

BOŽIČ SE BLIŽA

ZSMŽ je že v božični akciji. Izdala je zelo pristranske nalepke s tremi božičnimi motivi v zlati in srebrni barvi, po zamisli našega slovenskega umetnika Ivana Bukovca. Cena je zelo zmogljiva, saj jih je kara petnajst za en avstral. Nalepka p bo pozivila božična voščila v pismu, na ovojnici ali darilu. Prosimo rojake, da posegajo po njih pri naših zastopnicah in nam s tem pomagajo za boljše božične pakete, katere redno razdelimo za praznik Ljubljani.

Tudi z letošnjo „rifo“ se priporočamo. Srečke so po en avstral, dobitki so pa trije: zelo lep vezan prt, damska ročna ura in glasbena skrinjica — darila velikodušnih rojakinj! Številke bodo izrečane na božičnico, na katero tudi že sedaj lepo vabimo vse, ki bi radi preživeli lep božični večer med brati istih misli in čustev.

Zveza slovenskih mater in žena

RESITEV KRIŽANKE ŠT. 6

Vodoravno: 1) Slon. 5) Suez. 9) Tuj. 12) Copat. 14) Prisega. 16) Monika. 18) Dokaz. 20) Rjav. 21) Salon. 22) Sta. 24) Raba. 26) Učim. 28) Ir. 29) Načelen. 31) Tu. 32) Sodo. 34) Klan. 35) Tir. 36) Botra. 38) Moda. 40) Tibet. 41) Matura. 43) Amerika. 45) Emona. 47) Kor. 48) Čika. 49) Akal.

Navpično: 1) Sc. 2) Lom. 3) Opora. 4) Manj. 6) Upa. 7) Er. 8) Zida. 9) Tekoč. 10) Uganiti. 11) Jaz. 13) Tia. 15) Solun. 17) Kvačka. 19) Isis. 21) Salama. 23) Trobimo. 25) Bel. 27) Mura. 29) Noter. 30) Enot. 33) Dober. 35) Tarok. 37) Rtič. 39) Duma. 40) Tak. 41) Mak. 42) Ana. 44) Ki. 46) Al.

Marja Rodziewiczówna

H R A S T

(DEWAJTIS)

„Ali ste iskali na Dewajtu?“ je vprašal Ragis.

„Kje nismo iskali!“ je obupno odvrnil stari ekonom. Dobro smo pregledali od grmovja do grmovja, klicali, pogledali v lukje, pa niti sledu.

„Ali ste bili pri stari opekarni?“

„Bili...“

„A v močvirnem jelševju za Bubiškami?“

„Bili...“

„Prav gotovo jo je voda odnesla. Drugega ne more biti. Oj, jemlje ta naša Dubissa žrtve, jemlje jih vsako leto! Spomnite se samo župnikovega nečaka, ali starega Bitwila! In Kantrymasovo ženo z otrokom? Ne smeli bi je puščati same!“

„Bog, moj Bog!“ je ternal Sawgard in si ruval lase. „Oh, da sem moral dočakati tak konec! Tako je bila dobra, vesela in razumna! Vsi smo jo ljubili, in ona se nas je privadila, kakor da smo že vek skupaj! Tako smo se veselili, kadar je prihajala od kod, pozdravljali jo in lepo pomenili. In zdaj? Oh škoda te naše deklice, naše nade ljubljene!“

„Škoda, škoda!“ je kimal Ragis. „Tako mlada in je morala umreti! Nič ne pomaga, kakor Bog odloči. Z zidom se zagradi pred smrtjo, pa ti ga prepleza, če je treba.“

„Pojdimo, pogledjmo, morebiti se go-

SLOVENIJA V SVETU

VENEZUELA

Ko je letos obiskal Janez Pavel II. Venezuelo, je imel posebno srečanje s svojimi sorojaki. Poljaki so med drugimi povabili tja tudi nekaj Slovencev, ki so se skupaj s svojim duhovnikom Janezom Grilcem vabili odzvali. Bilo je med njimi 17 narodnih noš. Tudi so izročili papežu trak v slovenskega tekesta. Vendar ni pozabil na Slovence in je naprosil prisotnega člana spremstva dr. Faleža, da mu je napisal kar tam slovenski pozdrav, ki ga je nato Slovincem prebral!

V mestu Valencijski je bil posvečen v duhovnika Rudi Rajk, sin Hrvatice in slovenskega očeta iz Guigüe.

Avgusta je praznoval zlato mašo slovenski duhovnik Martin Prša, doma iz Gorenje Bistrice pri Črenšovcih. Sedaj je župnik v Sábana Grande de Orituco.

Duhovnik Janez Grilec mašuje za Slovence v Caracasu enkrat na mesec, pa še včasih v Valencijski. Tudi izdaja list Življenje, ki je letos stopil v 27. leto ter povezuje malo skupino Slovencev v Venezueli.

Slovinci na Koroškem

Mladina je imela 29. septembra v Kapli ob Dravi svoj festival, ki sta ga organizirali Katoliška mladina in Kršćanska kulturna zveza. Festival je bil uspešen zaradi obiska, predvsem pa zaradi vsebine. V ospredju zanimanja in razprave je bila anketa, ki so jo pripravile vse mladinske organizacije koroških Slovencev. Zaključki iz ankete, ki jo je znanstveno obdelal sociolog dr. Franc Merkač, so sledeči. Zavest

OBVESTILA

SOBOTA, 16. novembra:

Zaključna prireditev Slov. srednješolskega tečaja ter proslava 25-letnice tečaja.

V Slomškovem domu ponovitev Kremžarjeve igre „Živi in mrtvi bratje“. Začetek ob 21. uri.

XII. Kulturni večer SKA ob 20. uri v gornji dvorani Slovenske hiše. Predava mrgr. dr. Mirko Gogala: „Kritičen pogled na teologijo osvoboditve“.

NEDELJA, 17. novembra:

Proslava ob 1100-letnici sv. Metoda, ki jo pripravljata Zedinjena Slovenija in Dušnopastirstvo. Začetek ob 17. uri.

SOBOTA, 23. novembra:

Sklepna prireditev Slomškove šole ob 18.

V Slomškovem domu ob 20 sprejem novih članov Doma in večerja.

Predbožično srečanje v kuhinji z gospo prof. Jano Dobovškovo ob 14.30 v Slovenski hiši v priredbi ZSMŽ.

V Slovenskem domu v San Martinu prijateljsko srečanje in večerja ob 20.30 uri.

NEDELJA, 24. novembra:

Tombola v Našem domu v San Justo. Glasbeni večer Mladinskega zbora iz Pristave ob 20. uri.

NEDELJA, 1. decembra:

V Zavetišču dr. Gregorija Rožmana ob 11.30 sv. maša za rajne odbornike in člane Zavetišča; nato kosilo.

SOBOTA, 7. decembra:

V Slomškovem domu prihod sv. Miklavža.

o narodnopolitičnem dogajanju je sorazmerno pičla, čemur se še pridružuje pomanjkljivo poznanje najnovejše zgodovine koroških Slovencev. Razveseljivo je, da se mladina v veliki meri vključuje aktivno v kulturno-prosvetna dela in to vključevanje v društva po vsej verjetnosti najbolj vpliva na izoblikovanje narodne zavesti. Mladinci pričakujejo, da bi jih organizacije bolj upoštevale v svojih programih.

NAŠ DOM SAN JUSTO

V nedeljo, 24. novembra ob 16

Tombola

Z BOGATIMI DOBITKI

Vsi rojaki lepo vabljeni!

SREBRNI JUBILEJ

Slov. Srednješolskega tečaja

Ravn. Marka Bajuka

Sobota, 16. novembra ob 17. uri v SLOVENSKI HIŠI.

Lepo vabljeni vsi starši in bivši profesorji ter dijaki.

Slovenski dom — San Martín

vabi na

PRIJATELJSKO SREČANJE IN VEČERJO

v soboto, 23. nov., ob 20.30 uri.

GLASBENI VEČER

NA PRISTAVI

bo v nedeljo 24. oktobra 1985

zaradi tombole v San Justu ob 20. uri.

DOBRA SLOVENSKA KNJIGA LEPO DARILO ZA MIKLAVŽA

E M O N A

Tucumán 1561, 7. nadstr. 46-9440

ponedeljek, sredo, petek od 11. do 15. ure.

Sporočamo, da je 7. novembra umrl v Vogljah pri Kranju v starosti 75 let tamkašnji dušni pastir

g. France Dobovšek

bivši dolgoletni župnik v Devici Mariji v Polju.

Pogreb je bil 11. novembra pri sv. Križu v Ljubljani.

Priporočamo ga v molitev.

Žalujejoči:

v Argentini:

brat dr. Jože z družino.

v domovini:

brat prof. Marjan z družino, sestre Mira in prof. Milena ter ostali sorodniki.

Buenos Aires, Ljubljana, novembra 1985.

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 299831

Naročnina Svobodna Slovenija za l. 1985:
Za Argentino A 5.30, pri pošiljanju po pošti A 6.00; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

SLOMŠKOV DOM

Sobota, 16. novembra ob 21. uri:

Marko Kremžar:

ŽIVI IN MRTVI BRATJE

Sobota 23. novembra

ob 18. uri:

zaključna šolska prireditev;

ob 20. uri:

sprejem novih članic in članov, večerja, žrebanje.

PRIDOBIVAJTE NOVE NAROČNIKE!